

СТРАТЕГІЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

O. Aleinikova,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Manager of Department of Economic theory of the National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne

STRATEGY OF THE MACROECONOMIC REGULATION OF COMPETITIVENESS OF NATIONAL ECONOMY

Проаналізовано стратегію співставлення цілей забезпечення конкурентоспроможності національної економіки і конкурентоспроможності підприємств. Досліджено проблему конкуренції, а також пов'язаного з нею питання конкурентоспроможності з моменту зародження економічної науки. Наведено різні підходи до визначення понять конкуренція, конкурентоспроможність. Виділено основні фактори та чинники, що визначають конкретні переваги підприємств й сприяють побудові їх конкурентних стратегій. Розкрито тісний взаємозв'язок стратегії кожного підприємства з умовами виробництва в конкретній галузі, структурою цієї галузі і позицією, яку підприємство займає в галузі. Наведено позицію національної економіки у рейтингу глобальної конкурентоспроможності СЕФ. Обґрунтовано необхідність в утворенні кластерів як основи підвищення функціонування економічних систем. Дано зіставлення підприємства і національної економіки в контексті забезпечення конкурентоспроможності як частини та цілого. Розглянуто національну конкурентоспроможність як умову підтримання усього комплексу параметрів розвитку макроекономічної системи країни. Виділено першочергові завдання стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки України.

Strategy of comparison of aims of providing of competitiveness of national economy and competitiveness of enterprises is analysed. The problem of competition is investigational, and also the question of competitiveness related to her from the moment of origin of economic science. Different approaches over are brought to determination of concepts competition, competitiveness. Basic factors and factors that determine concrete advantages of enterprises and assist a construction them competition strategies are distinguished. Close intercommunication of strategy of every enterprise is exposed with the terms of production in concrete industry, by the structure of this industry and position that an enterprise occupies in industry. The brought position over of national economy in rating of global competitiveness of WEF. A necessity is reasonable for formation of clusters as bases of increase of functioning of the economic systems. Comparison of enterprise and national economy is given in the context of providing of competitiveness as part and unit. A national competitiveness as condition of maintenance of all complex of parameters of development of the macroeconomic system of country is considered. Near-term tasks to strategy of providing of competitiveness of national economy of Ukraine are distinguished.

Ключові слова: макроекономічне регулювання, конкурентоспроможність, національна економіка, ефективність виробництва, конкурентна стратегія, макроекономічна політика, національні ресурси, національна конкурентоспроможність.

Key words: macroeconomic regulation, competitiveness, national economy, efficiency of production, competition strategy, macroeconomic policy, national resources, national competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Післякризове відновлення світової економіки, пов'язане із зміною напрямів та інтенсивності міжнародних фінансових потоків, розподілу світових ринків між традиційними та новими центрами економічного зростання, обумовлює суттєву модифікацію конкурентних вимог, з якими стикаються національні економіки на зовнішніх і внутрішніх ринках. Проблема конкурентоспроможності національної економіки займає одне з визначальних місць у макроекономічній політиці розвинутих країн світу. Насамперед, це пов'язано з тим, що конкурентоспроможність можна вважати основною властивістю, яка вимагається від будь-якого економіч-

ного суб'єкта незалежно від національного або міжнародного рівня його функціонування.

Для України однією з найголовніших економічних проблем, на вирішення якої сьогодні має бути спрямована промислова політика, є проблема досягнення світового рівня конкурентоспроможності національною економікою, що в свою чергу посприє ефективній інтеграції у світовий економічний простір в умовах активних процесів глобалізації та інтернаціоналізації [1]. Саме тому розгляд даної проблематики є актуальним, особливо для розробки стратегії економічного розвитку країни, яка б враховувала існуючі проблемні протиріччя та шляхи їх подолання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Фундаментальні дослідження теоретико-методологічних проблем ролі держави у регулюванні розвитку конкурентного середовища і становлення економічної системи належить таким ученим, як С. Брю, М. Енрайт, Д. Кларк, Р. Коуз, П. Кругман, К. Макконнелл, К. Маркс, А. Маршалл, М. Мескон, Д. Норт, М. Портер, Д. Рикардо, П. Самуельсон, С. Сисмонді, А. Сміт, Дж. Стиглер, Й. Шумпетер та ін.

Істотний внесок у дослідження підвищення конкурентоспроможності національної економіки зробили наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених: І. Алексєєва, Б. Буркинського, О. Виноградової, А. Дагаєва, С. Коляденко, О. Кузьміна, А. Кучерової, В. Гейця, А. Омелянович, І. Отенко, Є. Полтавської, А. Поручника, П. Рапкіна, М. Чумаченка та інших. Вітчизняні дослідники визнають, що ефективний розвиток національної економіки головним чином залежить від масштабів впровадження новітньої техніки й технологій, а підвищення активності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов забезпечення стабільності, стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

МЕТА СТАТТІ

Засоби макроекономічного регулювання створювали дуже несприятливе бізнес-середовище для підприємницької активності через жорсткі монетарні обмеження, фіскальний тиск, суперечливість і непередбачуваність нормативно-правових актів регулювання економіки. Це негативно позначилося на формуванні рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і національної економіки в цілому. Отже, вважаємо за необхідне, проаналізувати стратегію зіставлення цілей забезпечення конкурентоспроможності національної економіки і конкурентоспроможності підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема підвищення конкурентоспроможності економіки України обумовлюється значним відставанням економіки України за своїми кількісними та якісними макроекономічними параметрами, а також підприємницьким середовищем. В умовах, коли світ стрімко змінюється під впливом інтеграції та конвергенції, Україна залишається слабко підключеною до світових потоків капіталу та інновацій. Відсталість у розвитку інституцій породжує слабку здатність до абсорбції нових технологій, передових ідей, атрибутів громадянського суспільства.

Конкурентоспроможність економіки, методи її виміру та визначення зв'язку із динамікою зростання на різних етапах економічного циклу вже не перше десятиліття перебувають у центрі уваги економістів та політиків, адже в залежності від якості тих чи інших оцінок та ступеня їх відповідності реальній економічній ситуації визначається ґрунтовність стратегічних рішень на макро- та мікрорівні [2, с. 4].

Дослідження проблеми конкуренції, а також пов'язаного з нею питання конкурентоспроможності почалося майже з моменту зародження економічної науки. Чи не найпершим, хто став теоретиком цього питання, був класик економічної теорії А. Сміт. Адже саме він у свій час описав дію всім відомої "невидимої руки", яка спрямовує суб'єкти ринку через урахування власної вигоди в умовах суперництва, породжуючи конкуренцію. Це автоматично врівноважує ринок, регулюючи інтереси всіх його суб'єктів, що забезпечує ефективність, пропорційність і динамічність ринкової економіки [3].

Продовжувач класичної школи А. Маршалл звертав увагу не на конкуренцію, а на свободу підприємництва. З його погляду останнє поняття більш коректне, тому що воно передбачає незалежність і свободу вибору, а не суперництво, що передбачає поняття конкуренції. Разом з тим система вільного підприємництва, за

А. Маршаллом, ґрунтується спирається на конкуренції, оскільки в основі її лежить ринок, де діє багато дрібних підприємців. У цьому сенсі, на думку автора, вільне підприємництво відрізняється від монополії лише за ступенем, а не в принципі, воно являє собою лише один край спектра ринкових форм [4].

Позиції представників класичної школи критикували представники інших економічних течій, зокрема Д. Кларк, який представляв маржиналістів. Конкуренція не є простий і саморегульований механізм. Ніякої тенденції до рівноваги немає, оскільки те, що можна спостерігати на різних ринках, являє собою нескінченне і складне балансування сил. Найголовніше, щоб конкуренція була поставлена на службу суспільству. Це сприяло б поширенню благ, які несе прогрес, забезпечувало б високу і стабільну зайнятість і максимальну свободу, можливу в установлених інституційних і юридичних кордонах [5].

Представник австрійської школи Ф. Хайек відкидав традиційні глумачення досконалої конкуренції на тій підставі, що якби вона була, то в результаті абсолютної еластичності попиту конкуренція була б підірвана. Поняття досконалої конкуренції, на його погляд, позбавлене будь-якої визначеності в часі, тоді як насправді вчинки окремих осіб слідує один за одним протягом певного часу. Основна проблема полягає в тому, щоб виявити пристосованість планів, що є в умовах окремих людей, до об'єктивних фактів дійсності. Ф. Хайек вважає, що теорія конкуренції повинна пояснити процес пристосування нових явищ до старих умов [6].

На думку Р. Акоффа, конкуренція — це економічний процес взаємодії, взаємозв'язку і боротьби між підприємствами на ринку для забезпечення кращих можливостей збуту своєї продукції, задоволення різноманітних потреб покупців і отримання найбільшого прибутку [7].

Одне з найбільш поширених визначень поняття конкурентоспроможності належить М. Портеру. Він вважає, що конкурентоспроможність підприємства — це можливість добиватися конкурентних переваг і утримувати їх у певних сферах. Доводячи свою позицію стосовно цього визначення, він вказував на те, що нині наявність робочої сили, капіталу чи сировини не визначає успіху економічного суб'єкта, оскільки ці ресурси є широкодоступними. Конкурентоспроможність забезпечується ефективністю, з якою використовуються методи ведення конкурентної боротьби [8, с. 28].

Сучасні вітчизняні економісти по-різному глумачать категорії кредитоспроможності підприємства. Зокрема І. П. Отенко та Є. О. Полтавська визначають її як динамічну характеристику здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища і забезпечувати при цьому певний рівень конкурентних переваг [9, с. 14—15].

На погляд С. В. Коляденко, конкурентоспроможність підприємства — це здатність ефективно використовувати свій фінансовий, виробничий, науково-технічний і трудовий потенціали [10, с. 247—250]. Тобто, на думку автора, показник конкурентоспроможності підприємства відображає результати діяльності фактично всіх його підрозділів, а також можливість адекватного реагування на зміни зовнішнього середовища шляхом створення механізму стратегічного управління конкурентоспроможністю.

Як правило, до основних факторів, які визначають конкретні переваги підприємств, відносять:

- відносність — конкурентна перевага проявляється під час порівняння аспектів діяльності підприємств або товарів різних виробників;
- динамічність — конкурентоспроможність змінюється під впливом детермінованих факторів;
- адаптивність — конкретна конкурентна перевага, яка дає змогу адаптуватися до умов, які змінюються;
- стійкість — конкурентна перевага зберігає свою цінність протягом тривалого періоду часу, тобто життєвого циклу;

— ефективність — конкурентна перевага дає змогу підприємству досягати певного результату на одиницю витрат, пов'язаних з реалізацією цієї конкурентної переваги [11, с. 35].

Конкурентоспроможність підприємства характеризується комплексом показників, які визначають становище останнього на відповідному ринку (національному або світовому). Цей комплекс містить як характеристики конкурентоспроможності конкретних товарів, так і чинники, які формують економічні умови виробництва та збуту товарів підприємства в цілому. Відтак варто наголосити, що конкурентоспроможність підприємства не тотожна неухильному підтриманню конкурентоспроможності кожного товару, а полягає, навпаки, саме у спроможності підприємства до адекватної модернізації та переорієнтації виробництва відповідно до життєвого циклу товару.

Продуктивність використання національних ресурсів зароджується на мікрорівні. Основними чинниками продуктивності на мікрорівні є якість стратегії та операцій компанії і властивості середовища для ведення бізнесу. Дієвість макроекономічної стратегії досягається саме адекватністю реакції мікроекономічного середовища. В іншому разі застосування інструментів макроекономічної політики дозволяє досягти фрагментарних цілей, проте, не забезпечує виконання стратегічного завдання. Так, активні дії держави щодо стимулювання інвестиційної діяльності в разі відсутності механізмів забезпечення ефективності капіталовкладень вестимуть до марнування фінансових ресурсів держави, зловживання податковими та кредитними стимулами, зрештою — дестабілізації національної економіки. При цьому цілком можливе фізичне збільшення обсягів капіталовкладень, проте, воно не вестиме до очікуваних позитивних структурно-інноваційних зрушень в економіці та не підвищуватиме її конкурентоспроможність [12, с. 17].

Досвід України так само продемонстрував низьку ефективність політики приватизації. Відчутна реалізація потенціалу приватної власності в українській економіці відбулася лише після реалізації комплексу інших позитивних макроекономічних зрушень: підвищення насиченості економіки ліквідними ресурсами, спрощення доступу до кредитів, девальваційних чинників зростання, поліпшення зовнішньоекономічної кон'юнктури тощо. Забезпечення формування ефективних конкурентних стратегій підприємств — ключове завдання у відновленні конкурентоспроможності національної економіки. Проте якісна стратегія підприємства може формуватися лише в якісному середовищі, яке забезпечує наявність та доступність належної інформації, розвинену інфраструктуру, наявність активної наукової складової, розвиненість системи соціального партнерства.

На рівні підприємства знаходить вияв суперечлива природа конкуренції, яка полягає в тому, що вона водночас містить в собі власне заперечення. У зв'язку з тим, що ступінь конкурентоспроможності визначається ступенем реалізації ринкової ніші, підприємство мусить постійно намагатися якомога ширше реалізувати свою ринкову нішу, утримуючи її в боротьбі з конкурентами. Залежно від природи товару, становища на ринку і технологічних особливостей різні типи підприємств мають свої конкурентні переваги. Оптимальна комбінація типів підприємств здійснює сприятливий вплив на стійкість економіки і її здатність адаптуватися до змін, а отже — на конкурентоспроможність у національному масштабі. Різноманітні підприємства в таких умовах постійно існують одне поряд з одним, проте, ведуть взаємну конкурентну боротьбу. Ринок у цілому виявляється, завдяки цьому, безпечним від загрози переважання однієї з груп підприємств, а отже — завищення цін, зниження якості та інших проявів монополізму. Відтак видова різноманітність підприємств підвищує стійкість національної економіки загалом.

Забезпечення конкурентоспроможності є цільовою функцією стратегії фірми, спираючись на яку, на рівні

підприємства приймаються рішення і здійснюються заходи, суттєві для характеру виробничої діяльності в ринковій економіці загалом (щодо структури і обсягів виробництва, нормування споживання та нагромадження, реалізації та розвитку технологічного та інноваційного потенціалу тощо).

Підприємство приймає рішення щодо побудови конкурентної стратегії, враховуючи вплив п'яти основних чинників [12, с. 20]: загрози появи нових конкурентів; загрози появи товарів чи послуг — замінників; здатності постачальників комплектуючих товарів торгуватися; здатності покупців торгуватися; суперництва вже існуючих конкурентів між собою. Саме ці основні чинники справляють визначальний вплив на ціни, які формуються підприємствами, припустимі витрати, які вони можуть нести, і на розміри капіталовкладень, необхідних для підтримання конкурентоспроможності, отже — на прибутковість галузі.

Конкурентоспроможність підприємства свідчить про надійність інвестиції в дане підприємство, а отже, за інших рівних умов, знижує вимогливість інвестора щодо норми прибутку. В макроекономічному вимірі цей чинник впливає, таким чином, на вибір економічних суб'єктів між споживанням та заощадженням (інвестуванням) на користь останнього.

Конкурентоспроможність підприємств формується в конкурентній боротьбі внаслідок вибору ними адекватної стратегії діяльності. Відсутність стратегії чи помилки у її виборі призводять до неефективного витрачання обмежених виробничих ресурсів, втрати часу як найбільш цінного фактора ринкового успіху. На жаль, стратегія економічної трансформації в Україні не сприяла виробленню більшості підприємств власних конкурентних стратегій, що часто вело до їх програшу у конкурентній боротьбі із зарубіжними компаніями, які вже пройшли етап власного становлення. Виходячи з викладеного вище, логічним видається висновок про те, що тривала трансформаційна криза в Україні пов'язана насамперед як із несформованістю в державі конкурентної сукупності підприємств, так і зі звуженням та збідненням структури внутрішнього ринку. Це викликало деформацію основних складових процесу конкуренції, відтак, обумовило його неадекватну роль в регулюванні ринкових відносин. Реакція вітчизняних підприємств на ускладнення конкурентних умов полягала переважно не в розробці та реалізації конкурентних стратегій, а в згортанні діяльності, підвищенні цін на основі монопольного становища, здобутті рентах переваг за рахунок податкових та інших пільг чи близькості до розподілу бюджетних ресурсів [12, с. 21].

Стратегія кожного підприємства істотним чином визначається умовами виробництва в конкретній галузі, структурою цієї галузі і позицією, яку підприємство займає в галузі. Зважаючи на те, що на світових ринках національним економікам притаманна, як правило, галузева міжнародна спеціалізація, важливою складовою становлення конкурентоспроможності національної економіки є досягнення конкурентоспроможності галузі. Слід, проте, зауважити, що галузь у ринковій економіці не є єдиною структурною одиницею і конкуренції між галузями як такими не існує. Конкурують між собою та із зарубіжними підприємствами окремі підприємства певної галузі. Тому галузь не може розглядатися як повноцінний суб'єкт конкурентоспроможності як така, проте, може включати в себе більше чи менше конкурентоспроможних підприємств.

Незважаючи на певну умовність терміна "конкурентоспроможність галузі", він має значне методологічне значення. Адже саме на рівні галузі можливе здійснення узагальненої оцінки ефективності використання тих чи інших видів суспільних ресурсів. Втрата галузями конкурентних позицій ставить під загрозу здатність країни підтримувати соціально-економічну оптимальність, стабільне економічне зростання. Підтримання виробництва у найбільш продуктивних галузях, імпорт переважно товарів і послуг, які є продуктами тих

галузей, в яких країна є менш конкурентоспроможною, процес, що сприяє зміцненню національної економіки та оптимальному використанню національних ресурсів. Саме ефективність сукупності підприємств галузі формує її конкурентоспроможність як складову конкурентоспроможності національної економіки та є показником привабливості галузі для міжгалузевих переливів капіталів та припливу нових інвестицій [12, с. 23].

Відтак галузевий рівень зазвичай є основним об'єктом впливу для різноманітних державних програм та інструментів сприяння розвитку, захисту від надмірної конкуренції тощо.

За визначенням Світового Економічного Форуму (World Economic Forum) конкурентоспроможність країни розглядається як сукупність чинників, політик та інституцій, які визначають рівень продуктивності країни. Зростання продуктивності — що означає краще використання наявних факторів виробництва і ресурсів — це рушійна сила зростання рівня віддачі від вкладених інвестицій, який, в свою чергу, визначає рівень сукупного зростання економіки. Таким чином, більш конкурентна економіка буде однією з найбільш швидко зростаючих у середньо- та довгостроковому періоді часу. Для визначення ключових елементів стійкого розвитку окремих країн Світовий Економічний Форум (СЕФ) розраховує Індекс Глобальної Конкурентоспроможності, на основі яких проводяться порівняння і аналіз змін рівня конкурентоспроможності для різних країн [2, с. 22].

Як відомо, в рейтингу глобальної конкурентоспроможності СЕФ за 2012—2013 рр. Україна піднялася на дев'ять позицій (73 місце серед 144 країн), та перейшла зі списку факторно-орієнтованих економік у перелік економік, орієнтованих на ефективність. Це означає, що пріоритетними для конкурентоспроможності нашої країни стають висока технологічна готовність, якісна вища освіта, ефективність ринків праці товарів та фінансових ринків. Однак у випадку з Україною дві з чотирьох базових складових ключових ще на першій стадії, а саме: інвестиційна і макроекономічна стабільність, до цього часу залишаються дуже слабкими. На думку фахівців, їх ігнорування буде в подальшому стримувати прогрес за іншими складовими конкурентоспроможності національної економіки [13, с. 35].

Ідеться про пасивну роль держави в реформуванні економіки; домінування політики над економікою в процесі прийняття життєво важливих для суспільства рішень, що призводить до пріоритету приватних інтересів окремих осіб над суспільними інтересами; високий ступінь бюрократизації та корупції; слабкість фінансової системи; нерозвиненість внутрішнього ринку; низький рівень доходів населення тощо. Достатньо зауважити, що за індексом умов ведення бізнесу наша країна знаходиться на 137 місці серед 185 країн світу; за Індексом сприйняття корупції — на 144 місці серед 176 країн; за Індексом економічної свободи — на 161 місці з-поміж 177 країн. При цьому аналіз індикаторів Європейського інноваційного табло засвідчує, що ніші Україна перебуває в останній за рівнем інновативності групі наздоганючих країн зі значенням Європейського інноваційного індексу 0,23 та відстає за цим показником від "країн-лідерів" приблизно у 3 рази (Швеція — 0,68), "країн-послідовників" — у 2 рази (Великобританія — 0,48), країн "помірних інноваторів" — 1,6 рази (Норвегія — 0,35) [13, с. 35].

Стратегія забезпечення конкурентоспроможності України повинна ґрунтуватись не на наздоганяючому, а на випереджаючому характері. А для цього слід перейти на інноваційний тип розвитку, сприяти здійсненню безперервної модернізації, яка ґрунтується на використанні як нових досягнень вітчизняної науки і техніки, так і інших країн.

Глобалізація і подальша лібералізація для цього відкриває нові можливості. Політика лібералізації торгівлі сприяє посиленню конкуренції на товарних ринках через стимулювання міжнародного торговельного обміну. Міжнародна конкуренція зростає й за рухомі фактори виробництва, за приватний капітал. З'яв-

ляється більше можливостей для дроблення виробничих процесів та перенесення окремих процесів виробництва в інші місця і навіть інші країни. Проте у багатьох регіонах сформований регіональний потенціал неможливо перемістити в інше місце. Це викликає необхідність в утворенні кластерів як основи підвищення функціонування економічних систем, у яких відбувається обмін інформацією щодо потреб у технологіях, матеріалах, послугах між виробниками, постачальниками, покупцями. Іде активізація незадіяного потенціалу (ресурсного, науковотехнічного, соціально-економічного тощо), зростання конкурентних переваг на ринку всіх співучасників кластера у їхній конкурентній боротьбі.

Варто відзначити, що мультиплікативний розвиток конкурентоспроможних компаній, який веде до розкриття "інноваційного кластеру", можливий лише в разі стійкого зростання доходів суб'єктів господарювання та споживачів. Нації з низьким рівнем доходу схильються до пошуку конкурентних переваг на базі низької вартості чи рідкісності ресурсів та здобуття політичних привілеїв. Перехід до розряду націй з високим рівнем доходу дає можливість і вимагає зміни парадигми конкуренції — до такої, що базується на ефективності економічних процесів та інноваціях.

Підприємство і національна економіка в контексті забезпечення конкурентоспроможності співвідносяться між собою як частина та ціле, причому важливість жодного з цих компонентів при формуванні конкурентоспроможності національної економіки не може бути применшена. Привабливість товару в кінцевому вигляді залежить від того, наскільки вдало було сформоване мотиваційне поле діяльності для підприємства у національному економічному середовищі і наскільки вдало підприємства використали надані їм переваги для виготовлення товарів, які за ціновими та неціновими характеристиками виявилися кращими, ніж товари конкурентів. Слід зважати на наявність значного підґрунтя для конфлікту інтересів та цілей конкурентоспроможності підприємств та національної економіки, який впливає з суперечностей завдань підвищення індивідуальної конкурентоспроможності та макроекономічної політики, спрямованої на стабільний економічний розвиток. Остання досить часто веде до формування рамок умов, несприятливих, загрозливих для деяких підприємств чи навіть галузей. Безперечно, усунення з ринку підприємств, які здійснюють марнування національних ресурсів, є природним та позитивним процесом ринкового регулювання [12, с. 25].

Між тим завдання макроекономічного регулювання часто вимагають також впровадження обмежень та впливів на розподіл суспільних ресурсів, а це впливає на весь загал економічних суб'єктів (впровадження ресурсозбереження, соціальні нормативи, екологічні вимоги, монетарна стабільність, стимули галузевого розвитку тощо). Відтак принципово важливим є коректне зіставлення цілей забезпечення конкурентоспроможності національної економіки і конкурентоспроможності підприємств.

Національна конкурентоспроможність передбачає підтримання усього комплексу параметрів розвитку макроекономічної системи країни (грошово-кредитної системи, фіскальних показників, співвідношення попиту та пропозиції, розвитку фізичного та людського капіталу, науково-технологічного розвитку тощо) на рівні, який дає підстави очікувати стабільне та адекватне становище країни у світовій економічній системі, в потоках товарів, капіталів, інформації, інших ресурсів. Враховуються також економічні наслідки неекономічних параметрів суспільної системи: якості державного управління, рівня демократії та законності, освітнього рівня населення, розвитку науки тощо.

ВИСНОВКИ

Зазначений підхід найбільш адекватно відображає кінцеві цілі забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Поспіх може призвести переваж-

но до марнування суспільних ресурсів та виникнення суттєвих макроекономічних диспропорцій, сумарний вплив яких на конкурентоспроможність національної економіки може бути протилежним від очікуваного. Першочерговими завданнями стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки України можна виділити: підвищення рівня продуктивності праці та наближення його до рівня високорозвинутих країн світу; створення ефективної системи функціонування економіки та її суб'єктів, яка була б здатна в умовах жорсткої конкуренції забезпечити стабільний розвиток і зростання; формування стабільного конкурентного середовища за міжнародними нормами і стандартами, яке спонукало б до продуктивної конкуренції на глобальному рівні та надавало б можливість для ефективно конкурентної поведінки вітчизняних товаровиробників. Таким чином, з теоретичних концепцій посилення конкурентоспроможності країни та результатів практичного порівняння міжнародних конкурентних переваг країн світу випливає, що стрижнем сучасної української моделі міжнародної конкурентоспроможності мають служити реалізація та використання національних конкурентних переваг саме на інноваційній основі, однак із обов'язковим одночасним застосуванням заходів щодо комплексного і системного посилення всіх наявних чинників конкурентоспроможності країни.

Література:

1. Жердецька А.В. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації та активізації інтеграційних процесів [Електронний ресурс] // А.В. Жердецька, О.А. Харун Режим доступу: http://mev-hnu.com/load/studentska_naukovo_praktichna_konferencija_2013/1_svitova_ekonomichna_integracija_ta_globalizacijni_procesi_v_khkh_stolitti/konkurentospromozhnist_nacionalnoi_ekonomiki_v_umovakh_globalizaciji_ta_aktivizaciji_integracijnih_procesiv/43-1-0-294
2. Крючкова І.В. Концепція Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007—2015 роки / І.В. Крючкова // НАН України: ДУ "Інститут економіки та прогнозування". — К., 2007. — 51 с.
3. Смит А. Исследование о причинах богатства народов / А. Смит / Рос. акад. Наук, Ин-т экономики; [пер. с англ., введ. ст., коммент. Е. М. Майбура; отв. ред. А.И. Абалкин]. — М.: Наука, 1993. — 570 с. — [Кн. I—III].
4. Маршалл А. Принципы экономической науки. — [Т. 1; пер. с англ.] / А. Маршалл. — М.: Прогресс, 1993. — 414 с.
5. Кларк Д. Распределение богатства: [пер. с англ.] / Д. Кларк. — М.; Л.: ОГИЗ СОЦЭГИЗ, 1934. — 415 с.
6. Hayek F. Prices and production, London, 1931 / Hayek F. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www/cepa.newschoo. edu/het/ profiles/ hayek. htm>
7. Акофф Р. Планирование будущего корпорации. / Р. Акофф. — М.: Прогресс, 1985. — 327 с.
8. Портер М. Конкуренция / Майкл Е. Портер; [пер. с англ. О.А. Пилявского]. — М.: Вильямс, 2005. — 608 с.
9. Отенко І.П. Управління конкурентними перевагами підприємства: [наук. вид.] / І.П. Отенко, Є.О. Полтавська. — Х.: ХНЕУ, 2005. — 210 с.
10. Коляденко С.В. Стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу / С. В. Коляденко // Збірник матеріалів Чотирнадцятих річних зборів Всеукр. конгр. вчених економістів-аграрників, (м. Київ, 16—17 жовтня 2012 року). — К.: ННЦ "ІАЕ", 2013. — С. 247—250.
11. Иванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: [монографія] / Ю.Б. Иванов, П.А. Орлов, О.Ю. Иванова. — Х.: Інжек, 2008. — 352 с.
12. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, А.П. Павлюк [та ін.]. — К.: НІСД, 2013. — 120 с.
13. Гражевська Н.І. Глобалізаційні детермінанти конкурентоспроможності національних економік / Н.І. Гражевська // Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня 2013 року: КНУ імені Тараса Шевченка. — Київ, 2013. — С. 33—37.

References:

1. Zherdets'ka, A.V. and Kharun, O.A. (2013), "The competitiveness of the national economy in the context of globalization and intensification of integration processes" [Online]: http://mev-hnu.com/load/studentska_naukovo_praktichna_konferencija_2013/1_svitova_ekonomichna_integracija_ta_globalizacijni_procesi_v_khkh_stolitti/konkurentospromozhnist_nacionalnoi_ekonomiki_v_umovakh_globalizaciji_ta_aktivizaciji_integracijnih_procesiv/43-1-0-294 (Accessed 23 March 2013).
2. Kriuchkova, I.V. (2007), Kontseptsiia Derzhavnoi prohramy pidvyschennia konkurentospromozhnosti natsional'noi ekonomiky na 2007—2015 roky [Concept of the State increase the competitiveness of the national economy in 2007—2015], NAN Ukrainy: DU "Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia", Kyiv, Ukraine.
3. Smyt, A. (1993), Issledovanie o prichinah bogatstva narodov [Study on the Wealth of Nations], Nauka, Moskva, Rossiya.
4. Marshall, A. (1993), Principy jekonomicheskoy nauki [Principles of economics], Progress, Moskva, Rossiya.
5. Klark, D. (1934), Raspredelenie bogatstva [Distribution of wealth], OGIZ SOCJE GIZ, Moskva, Leningrad, Rossiya.
6. Hayek, F. (1931), Prices and production, London, UK, [Online]: <http://www/cepa.newschoo. edu/het/ profiles/ hayek. htm> (Accessed 21 March 2013).
7. Akoff, R. (1985), Planirovanie budushhego korporacii [Planning for the future corporation], Progress, Moskva, Rossiya.
8. Porter, M. (2005), Konkurencija [Competition], Vil'jams, Moskva, Rossiya.
9. Otenko, I. P. and Poltav's'ka, Ye. O. (2005), Upravlinnia konkurentnymy perevahamy pidpriemstva [Office of competitive advantage], KhNEU, Kharkiv, Ukraine.
10. Koliadenko, S. V. (2013), "Strategic management competitiveness of agricultural enterprises" Zbirnyk materialiv Chotyrynadtsiatykh richnykh zboriv Vseukr. konhr. vchenykh ekonomistiv-ahrarynykiv [Proceedings of the fourteenth annual meeting of All-Ukrainian. Congr. Scientists agricultural economists], Kyiv, Ukraine, pp. 247—250.
11. Ivanov, Yu. B. Orlov, P. A. and Ivanova, O. Yu. (2008), Konkurentni perevahy pidpriemstva: otsinka, formuvannia ta rozvytok [Competitive advantage: assessment, formulation and development], Inzhek, Kharkiv, Ukraine.
12. Zhalilo, Ya. A. Pokryshka, D. S. Belins'ka, Ya. V. and Pavliuk, A. P. (2013), Perspektivy ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobal'noi makroekonomichnoi nestabil'nosti [Prospects for Ukraine's economy in a global macroeconomic instability], NISD, Kyiv, Ukraine.
13. Hrazhevs'ka, N. I. (2013), "Globalization determinants of competitiveness of national economies" Materialy XIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Materials XIII International Scientific Conference], XIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [XIII International Scientific Conference], Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv, Ukraine, 19 Apr 2013, pp. 33—37.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2014 р.